

УДК 37.09:355.01
С81

Рекомендовано до використання в освітньому процесі
Вченою радою Інституту післядипломної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 3 від 01.06.2023 р.)

За загальною редакцією
О.Г. Фіданян, М.Ф. Войцехівського

Рецензенти:

Зубко А.М., кандидат педагогічних наук, професор Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти»;

Шовковий В.М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання української та іноземних мов і літератур Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Столична освіта: якість в умовах воєнного стану. Порадник IV.
С81 З досвіду роботи освітян міста Києва : навч.-метод. посіб. У 2-х ч. Ч. 2. / Упоряд.: Фіданян О.Г., Войцехівський М.Ф., Дідур О.О. — Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2023. — 416 с.

У пораднику представлено досвід роботи освітян міста Києва під час війни. Окреслено особливості організації роботи закладу освіти в умовах воєнного стану. Подано практики освітян із забезпечення якості освіти та формування наукової еліти України. Представлено результати моніторингового дослідження навчальних досягнень учнів і способи подолання освітніх розривів. Зібрано рекомендації зі збереження й відновлення внутрішніх ресурсів учасників освітнього процесу. Запропоновано форми безперервного професійного розвитку педагогів.

Для вчителів, керівників закладів освіти, учнів, батьків, методистів методичних кабінетів та обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти.

УДК 37.09:355.01

- © Департамент освіти і науки виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), 2023
- © Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023
- © Фіданян О.Г., Войцехівський М.Ф., Дідур О.О., упорядкування, 2023

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 3

Збереження та відновлення внутрішніх ресурсів

всіх учасників освітнього процесу 9

3.1. Інноваційні практики практичних психологів закладів освіти 9

Ольга Падій, Анна Пінчук. Застосування арттерапевтичних практик для емоційної стабілізації учасників освітнього процесу 9

Ксенія Сулима. Подолання труднощів навчання учнів з особливими освітніми потребами в умовах надзвичайних ситуацій 15

Оксана Ткаченко. Казка як психотерапевтичний метод розв'язання конфліктів та проблемних ситуацій життя 24

Світлана Дмитришина. Про позитивні аспекти ритуалів в житті дитини 26

Анастасія Мігулаш. Цикл практичних семінарів щодо профілактики професійного вигорання вчителів та пошуку внутрішніх ресурсів 30

Людмила Березовська. Самоусвідомлення та саморегуляція як умова формування індивідуальної системи ресурсів особистості 36

Андрій Гуленко. Ігрові методи в роботі практичного психолога школи під час воєнного стану 39

Ольга Перекопайко. Практики практичних психологів закладів освіти під час воєнного стану 44

Антоніна Данко. Інноваційні практики практичних психологів закладів освіти (з досвіду роботи практичного психолога ЗЗСО № 49) 52

Наталія Грищенко. Інноваційні практики практичних психологів закладів освіти Шевченківського району 56

Анна Білошицька. Проект «ДоброГрай». Осередок для комунікації та спільної діяльності з учнями з особливими освітніми потребами 61

Ірина Ганжала. Впровадження інноваційних практик в умовах воєнного стану 69

<i>Людмила Булана. Професійний розвиток педагогів столиці: виклики сьогодення, запити, неперервність</i>	379
<i>Людмила Яременко. Сертифікація вчителів: виклик, необхідність модернізації чи професійне зростання та вдосконалення?</i>	382
<i>Оксана Іваненко. Професійний розвиток педагогів столиці: виклики сьогодення, запити, неперервність (з досвіду роботи СЗШ I–III ступенів № 316)</i>	385
<i>Світлана Савінова. Професійний розвиток педагогів столиці: виклики сьогодення, запити, неперервність (з досвіду роботи гімназії № 261)</i>	388
<i>Ірина Санковська. Роль вебінарів у професійному розвитку педагогів: виклики, запити, зростання</i>	397
<i>Марина Шопіна. Психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами під час війни</i>	404
Склад робочої групи з упорядкування матеріалів до poradnika	412

5. Ніколаєску І. Практичні основи акмеологічного розвитку особистості в умовах освітньо-інформаційного простору: навчально-методичний посібник — 2012 — С. 5–8
6. Сайт гімназії № 261 м. Києва: [Електронний ресурс] — режим доступу: <http://www.gimnaziya261.inet.ua/index.php/kontakty>
7. Тренінги розвитку педагогічної майстерності: бібліотека «Шкільного світу» — Київ: «Шкільний світ», 2012 — 45 с.

*Ірина Санковська,
викладач кафедри
дошкільної та початкової освіти
Інституту післядипломної освіти
Київського університету
імені Бориса Грінченка*

Роль вебінарів у професійному розвитку педагогів: виклики, запити, зростання

Доволі непростий в житті країни 2022–2023 н. р. спонукав працівників закладів післядипломної освіти до пошуку нових форматів у навчанні освітян. Інститут післядипломної освіти Університету Грінченка запропонував слухачам курсового підвищення кваліфікації вебінари, що зазнали і тематичного розширення, і структурної трансформації.

Восени 2022 року знову актуальності набула дистанційна складова в дошкільній освіті. Володіння гугл-інструментами стало необхідною навичкою в арсеналі вихователя. Так, у вересні надійшли запити від педагогічних працівників Солом'янського та Святошинського районів столиці. Тому дистанційний тренінг-модуль «Гугл-інструменти в роботі вихователя-методиста з батьками вихованців» (автори Санковська І., Таран О.) зазнав трансформації і набув змісту відповідно до потреб: «Гугл-інструменти в роботі працівника закладу дошкіль-

ної освіти». Проте варто зазначити, що, окрім вихователів, до активності доєдналися музичні керівники, практичні психологи, вихователі-методисти, працівники управління освіти.

Загальна чисельність слухачів модуля не є значною з огляду на специфіку заходу. Якісне навчання і практика в такому форматі оптимальне в групі до 15 осіб. На самому початку було зазначено, що тренінг-модуль складається з двох окремих дистанційних зустрічей, після кожної з яких учасники отримали час на виконання творчого завдання. 80% слухачок впоралися з ним та отримали сертифікати про успішне опанування модуля обсягом 20 год.

Наступного разу запит на тренінг-модуль з навчання гугл-інструментам надійшов у лютому 2023 р. Авторами було прийнято рішення провести його у змішаному очно-дистанційному форматі. Практика довела, що для проведення саме такого тематичного модуля найбільш прийнятним залишається дистанційний формат.

Значним попитом серед освітян користується тема «Екологічні дати року» (автор Санковська І.). Ряд вебінарів також зазнав змістового оновлення. В усі без винятку презентації з даної теми із самого початку повномасштабного вторгнення додавалися слайди з актуальною інформацією й покликанням на ресурс Оперативного штабу Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів [SaveEcoBot](#), де в режимі реального часу відбувається фіксація воєнних злочинів проти довкілля на території України.

З листопада 2022 року у вебінар «Екологічні дати року» додалася складова, яка максимально поглиблювала інформацію про окрему еко-дату на відміну від попереднього традиційного переліку днів. Таке подання матеріалу із «зануренням» було позитивно схвалене слухачами.

Автором модуля виокремлювалися дати, які можна було об'єднати тематично. Наприклад у листопаді узагальнення стосувалося дат рециклінгу та днів сталого поводження

з енергією, у грудні — ряду Всеукраїнських природоохоронних акцій, в січні — причин виникнення нових екологічних дат у році.

Додавання в екологічний календар 5 березня 2023 р. значущої за змістом події — підпису Міжнародної «Угоди про захист океанів» (передбачає охорону 30% території відкритого моря до 2030 р.) не залишилося поза увагою і підсилило змістовно всі весняні вебінари: про «морські» і «річкові» дати місяця (березень 2023), події дня Землі (квітень 2023), про відновлювані джерела енергії та дати з нагоди біорізноманіття (травень 2023), про відзначення дня еколога та дня Океанів (червень 2023).

Розвиток і поглиблення отримала восени 2022 р. також тема кліматичної освіти, яка є однією з провідних у моїй роботі. У вересні, а згодом і в жовтні-грудні, вебінар «Кліматична освіта для всіх і кожного» отримав таке урізноманітнення: реклама НМК курсів за вибором «Кліматична абетка» для учнів 3–4 класів ЗЗСО і «Клімат-бокс» для учнів 5–6 класів ЗЗСО (у співавторстві з Пруцаковою О.), ролики про впровадження матеріалів вказаних курсів в освітній простір закладів освіти та рекомендації щодо переліку літератури, яка містить кліматичний контент.

Окрім фахівців, які викладають предмети природничого циклу: природознавство, географію, біологію та хімію, зацікавленість курсами з кліматичної освіти виникла й у шкільних бібліотекарів. Для них був проведений окремий вебінар, до якого приєдналися бібліотечні працівники ЗЗСО, публічних бібліотек столиці та кількох обласних центрів, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського та НБУ ім. В.І. Вернадського. Модератором цих зустрічей була доцент кафедри освітнього лідерства — Матвійчук О.

Географія учасників вебінару «Кліматична освіта для всіх і кожного» була несподіваною великою. Тема виявилася актуальною, окрім педагогів, і для представників установ при-

родно-заповідного фонду Києва, Львівщини, Полтавщини і Буковини, керівників гуртків Центрив дитячої творчості столиці, Черкаської і Одеської областей, педагогів Волині, кліматичного центру м. Чернігова й молодіжного хабу м. Кременця, представників громадських екологічних організацій України тощо.

У листопаді 2022 р. розпочалася щорічна міжнародна конференція ООН зі зміни клімату (COP 27), де представники майже 200 країн обговорювали як долати кліматичну кризу. Ця подія і кліматичні переговори стали окремим блоком у тематичному вебінарі про екодати листопада. В презентації були озвучені найактуальніші результати VI Звіту Міжнародної групи експертів із зміни клімату (IPCC), сценарії розвитку подій щодо глобального потепління.

По датах COP 27 співпала з 9 листопада і призвела до створення ряду постів у фейсбуці та кафедральному сайті, об'єднаних спільною темою «Кліматична українська». В них пояснювалися найпростіші поняття, пов'язані із зміною клімату, адаптацією та зменшенням викидів CO₂ від використання вихопного палива.

Увага читачів та слухачів до теми кліматичної освіти спонукала до пошуку відповідей, які стосувалися інформування про професійний склад галузі. Згодом це стало основою для тематичного вебінару «Завдяки кому ми знаємо про клімат?». Структурно в ньому міститься розповідь про кліматичні професії, завдяки яким людство дізналося про клімат минулого — палеокліматологів і дендрокліматологів, про фахівців, які досліджують клімат сучасності — кліматологів, океанологів і гляціологів. Озвучено припущення щодо кліматичних професій майбутнього: архітектора живих систем та інженера-симулятора вуглецевих викидів будівель.

До Дня української писемності і мови у співавторстві з Савченко С. було проведено вебінар «Патріотично — українською». Під час зустрічі для слухачів несподіванкою стала ін-

формація про слова-шиболети — своєрідні «мовні паролі», за яким можна розпізнати, що вживана мова є для людини нерідною. Учасники радо вправлялися у вимові рекомендованих РНБО переліком слів для виявлення ДРГ: молодиця, світлиця, теревенити, веселка, філіжанка, телепень, вештатися, духмяний, кмітливий, нісенітниця, пуцьвірінок тощо.

З березня 2023 р. вебінар «Виховуємо свідомого читача» також зазнав змін. Окрім традиційних порад із залучення дошкільнят та першачків до читання, в ньому з'явилася і закріпилася складова «Книжчин календар». У березні вона був присвячений темі Всеукраїнського тижня дитячого читання — 2023 під гаслом «Дитина читає — Україна перемагає» з обговоренням новітніх форматів роботи з книгою. У квітні окремо висвітлювалися теми з історії читання та функціонування мережі Всесвітньої столиці книги, міжнародних книжкових ярмарків. У травні учасники дізналися про відзначення свята безкоштовних коміксів, книжки-розмальовки, біографа, Шерлока Холмса тощо.

Проведення традиційного травневого заходу «Фестиваль науки — 2023 в Університеті Грінченка» викликало бажання створити вебінар з ознайомлення широкого кола слухачів про кліматологію як науку. А в наступному місяці виникла потреба достатньо глибоко висвітлити тему взаємозв'язку проблеми зміни клімату та участі в цьому процесі Світового океану.

Отже, завдяки спілкуванню зі слухачами курсів підвищення кваліфікації, зворотному зв'язку та запитам педагогів впродовж поточного н. р. було проведено 36 вебінарів (таблиця 1). Це чудовий результат спільної роботи викладачів кафедри з іншими структурними підрозділами Інституту. Проте — це не повний перелік тем вебінарів, проведених кафедрою дошкільної та початкової освіти: тематика різноманітна, актуальна, затребувана (анонси про проведення кожного з них розміщені на сайті <https://dpo.ippo.kubg.edu.ua/>). Про інтерес до них говорить кількість виданих сертифікатів за рік — понад 3000.

Таблиця 1

Проведення вебінарів автором публікації в 2012–2023 н.р.

№	Дата проведення	Тема вебінару	Примітка
1	Вересень 2022	«Гугл-інструменти у роботі працівника ЗДО» у двох частинах	Для 3 груп слухачів
		«ІПО для НУШ: презентація курсу за вибором «Клімат-бокс» для учнів 5–6 класів» (реклама: http://surl.li/jazhc)	До дня Університету Грінченка
2	Жовтень 2022	«Гугл-інструменти у роботі працівника ЗДО»	Підсумковий вебінар для 3 груп
		«Кліматична освіта для всіх і кожного» (реклама курсів)	
3	Листопад 2022	«Патріотично — українською» (до Дня української писемності і мови)	
		«Екологічні дати року: листопад»	
4	Грудень 2022	«Екологічні дати року: грудень»	
		«Кліматична освіта для всіх і кожного»	Звіт по конференції: http://surl.li/jazzs
		«Життя в стилі ЕКО»	
5	Січень 2023	«Екологічна компетентність педагога: від теорії до практики»	КПК. Зимова школа для педагогів
		«Кліматична освіта для всіх і кожного»	
		«Екологічні дати року. Чому вони продовжують з'являтися?»	
6	Лютий 2023	«Гугл-інструменти в роботі працівника ЗДО» у двох частинах	Для 2 груп слухачів

№	Дата проведення	Тема вебінару	Примітка
7	Березень 2023	«Екологічні дати року: березень»	
		«Екологічні дати року: «морський» календар березня»	
		«Екологічні дати березня: захист річок, води і життя»	До дня водних ресурсів
		«Педагогіка лісового екоуроку в по-чатковій школі»	До дня лісу
		«Кліматична освіта для всіх і кожно-го: хто розповідає нам про клімат?»	До дня метеоролога
		«15 кроків назустріч довкіллю: готуємося до години Землі»	До Години Землі
		«Книжчин календар»: виховуємо свідомого читача»	До тижня дитячого читання
8	Квітень 2023	«Екологічні дати року. Квітень»	До дня екоосвіти
		«Виховуємо читача: «Книжчин календар»	До дня книги
		«Кліматична освіта для всіх і кожного: завдяки кому ми знаємо про клімат?»	До дня захисту клімату
9	Травень 2023	«Екологічні дати травня: відновлювані джерела енергії та біорізноманіття»	До дня Сонця
		«Книжчин календар: виховуємо свідомого читача»	
		«Кліматична освіта для всіх і кожного: кліматологія — наука про клімат»	Фестиваль науки — 2023
10	Червень 2023	«Екологічні дати року: червень»	До дня еколога
		«Кліматична освіта для всіх і кожного: клімат і Океан»	До дня океанів